

стимулювання в умовах нинішньої моделі глобалізації з імманентними їй спекулятивно-олигархічними рисами.

Література

1. Римар О.Г. Фіскальна ефективність податкової системи в контексті антикризового регулювання / О.Г. Римар // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 224-227.
2. Топій І.І. Механізм оцінювання рівня успішності антикризових дій / І.І. Топій // Економіка і держава. – 2011. – № 2. – С. 88-91.
3. Уманців Ю. Фінансово-економічна криза як новітній виклик конкурентній політиці / Ю. Уманців // Банківська справа. – 2011. – № 2. – С. 72-82.

СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

*Н.І. Волкова, к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет*

Одним із сучасних напрямків наукових досліджень є еволюційний підхід, який заснований на ідеях нелінійності та самоорганізації складних економічних систем. Еволюційний підхід привертає увагу багатьох економістів. Для його реалізації потрібна не констатація еволюціонізму як такого, а вміння його застосовувати у якості загальнонаукового методу. В такому випадку здійснюється еволюційне пояснення не тільки окремих явищ, але й розробка основ фундаментальної теорії економіки. Еволюційна економічна теорія розширює традиційну проблематику та категоріальний апарат на основі синтезу різних підходів до аналізу розвитку соціально-економічних систем. Еволюція економічної практики може бути зрозумілою на основі підходу, коли одночасно досліджується минуле, теперішнє та майбутнє.

Економічна теорія еволюціонує у напрямі поглиблення та розширення фундаментальних проблем цивілізаційного розвитку суспільства. При цьому головним об'єктом аналізу залишається людина і, одночасно, вона є суб'єктом будь-якої соціально-економічної системи. Незалежно від усіх трактувань предмету економічної теорії, людина займає центральне місце як вихідний пункт, міра та самоціль усіх процесів, що відбуваються в суспільстві.

В аспекті зазначеного, проблемою людини займалися представники всіх напрямків економічної теорії, а із сучасних вчених слід відзначити роботи Д.П. Богині, Ю.К. Балашова, О.А. Грішнєвої, А.С. Гальчинського, В.М. Геєця, М.І. Долишного, Я.М. Дуткевича, Є.І. Крихтіна, В.І. Куценко, В.Д. Лугового, В.Д. Лагутіна, С.В. Мочерного та ін.

Метою роботи є висвітлення концептуальних положень ролі людини в еволюційній економічній теорії.

Розвиток економіки характеризується двома глобальними тенденціями – «індивідуалізацією» і «соціалізацією». Перша переважала до промислового перевороту другої половини XVIII ст., друга – в індустріальному, а її вища форма соціалізації – в період глобалізації виробництва. Сучасна економічна теорія переосмислює суцільно економічну логіку у розумінні людини. При цьому, на наш погляд, мова не повинна йти про те, щоб чисто механічно додати економічній матерії соціальні, національні, моральні, інформаційні і, навіть, релігійні аспекти. Головне – зрозуміти їх внутрішню приналежність природі людини та, що особливо важливо, на наш погляд, їх не відокремленість від економічної складової людської життєдіяльності.

У складному переплетенні біологічних, соціальних, матеріальних і духовних сторін життя людини економічна теорія аналізує вирішальну, на наш погляд, частину життєдіяльності людини, а саме сферу виробництва і розподілу життєвих благ в умовах граничних економічних ресурсів, без якої неможливі всі інші форми реалізації особистих та суспільних інтересів людини. Економічна теорія при дослідженні людського суспільства виходить перш за все з того, що людина є одночасно і виробником і споживачем економічних благ.

Концепція «людини» в економічній теорії становилась по мірі появи різноманітних в залежності від історичних епох наукових напрямків. Вона базується на динамічному розвитку самої людини. Суспільні системи, як історичні системи, розвиваються і змінюються тому, що змінюються самі люди, які в них діють. На відміну від попередніх концепцій (механістичної та органічної), які вважали економіку як статичну, як незмінну, економічна теорія розглядає економічну систему в її динаміці. Людина існує не тільки у певному часі і просторі, але й в історії, і на її поведінку сильно впливає динаміка суспільного життя, в тому числі економічної діяльності.

В дослідженні економічної концепції людини в економічній теорії покладені в основу два напрямки: суто економічний підхід – «людина економічна» та соціально-економічний – «людина творча».

Концепція «людина економічна» базується на тому, що у людини є єдиний стимул поведінки – досягнення повної особистої вигоди. Інші фактори – політика, культура, релігія тощо – не враховуються. Це загальна уява про модель «людини економічної». На нашу думку, економічний підхід є всебічний, він застосовується до всякої людської поведінки. Уява про широке застосування економічного підходу знаходять підтримку в сучасній науковій

літературі. Можемо стверджувати, що економічний підхід дає продуктивну схему для розуміння всієї людської поведінки в цілому.

Для концепції «людина творча» характерна значна інформованість людини про світ, в якому вона існує. З'являється більш високий рівень загальної освіти, підвищений культурний рівень, багатогранність і динамізм потреб, головною із яких стає потреба в свободі самовираження, свобода духовного визначення, вільного вибору типу культури і суспільно-політичних поглядів.

В цілому можна констатувати наступне.

1. Економічна думка людства відмічає, що історичний розвиток суспільства приводить до переоцінки поглядів людства на проблеми, яке воно вирішує.

2. Ця еволюція проходить від сфери аналізу виробництва, розподілу, а більш всього обміну матеріальними благами в суспільстві, де капітал, земля і праця є основними факторами, до сфери, де головними проблемами стає переборення відчуження людини (так як його креативні здібності віднині не менш, а можливо, і більш значущий фактор, ніж гроші).

3. Відбувається нова якість економічного росту: від ручної технології праці до автоматизації, роботизації, а відповідно і від людини «економічної» до «всебічно розвинутої особистості».

4. Змінюється відношення до природи і відсталого «периферії» людського суспільства, де нині проживає $\frac{3}{4}$ його членів, що погрожує цивілізаційною катастрофою.

5. Використовується аналіз ролі «ефемерних», але все більш значущих «трансакційних витрат», які напряду вказують на залежність економічної ефективності від соціально-інституціонального устрою суспільства. Все це свідчить про пошук нової парадигми економічної теорії.

Україна як суверенна держава ще дуже молода і перебуває зараз на етапі формування своєї соціально-економічної політики, вибору моделі, стратегії і тактики розвитку, а також пошуку методів і способів їхньої реалізації. Людина як основний суб'єкт і об'єкт економічних процесів в більшій мірі ще залежить від економічного раціоналізму. Для перетворення її у соціально розвинуту людину, на наш погляд, необхідно при проведенні будь-яких перетворень дотримуватися таких принципів:

1. Системність перетворень – всебічний аналіз можливих змін на стадії «проекування» реформ та їх ув'язка між собою.

2. Обрахування особливостей України – природно-кліматичних, геополітичних, рівень конкурентоспроможності, науково-технічний потенціал.

Не останнім у цьому комплексі, а, навпаки, на ведучих позиціях, повинен виступати людський фактор, традиції і менталітет населення.

3. Врахування загальносвітових тенденцій розвитку, особливо у напрямках освіти, медицини, довкілля, міграції людини.

4. Проробка сукупних альтернативних варіантів перетворень, внутрішніх і зовнішніх можливостей і наслідків їх реалізації з урахуванням місця і ролі людини в них.

5. Оцінка перетворень, що проводяться, за критеріями розвитку в напрямку соціально-економічного розвитку суспільства у широкому наборі, що характеризують його компоненти, головним з яких повинна стояти людина.

6. Відповідальність за проведені реформи і, перш за все, з позиції стану і розвитку людини.

Знання принципів і закономірностей перетворюючих процесів – основа будь-якої реформи економіки, в центрі якої стоїть «Людина».

RECIPROCITY OF ECONOMIC SECURITY ENSURING AND INNOVATIVE DEVELOPMENT IN ENTERPRISE'S MANAGEMENT

*L.O. Voloshchuk, Ph.D. in Economics, Assoc.Prof.
Odessa National Polytechnical University*

This last decade, the most relevant questions from among the real economy sector issues on economics and business management are these of an enterprise's innovative development management and the enterprise's economic security ensuring processes management. However, so far these two areas are usually studied as separate issues. Still the modern enterprises' activity reality under various external threats (market ones, political, environmental, etc.) with the need for continuous innovations-based development, aimed at maintaining the competitive positions, does require a comprehensive study of these phenomena' (economic security and innovative development) relationship and mutual influence. Thus, the essence of enterprise's economic security in the broadest sense refers to its economic system state, which can be characterized by the balance and resistance to any threat, its ability to provide a stable and efficient development as well as its own economic interests' achievement [1]. It should be noted, that with regard to the «economic security» meaning definition even at the present stage of «Security studies» development there exist different approaches and views.

In recent years' publications while giving the economic security definition, experts do combine two previously common concepts: this one of economic security as a form of enterprise development and the concept of economic security as a